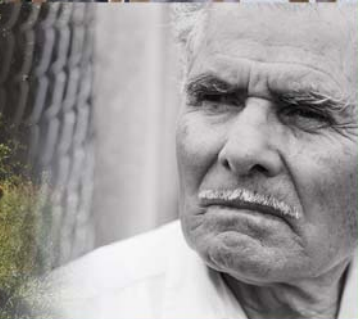

Шта је поремећај личности?

(What is a personality disorder?)

Шта је поремећај личности?

Свака особа има особине које су карактеристичне за њу. Оно што све нас чини јединственим је уобичајени начин на који размишљамо и како се понашамо.

Особине једне личности постају поремећаји личности онда када начин на који та особа размишља или се понаша постане екстреман, када изгуби флексибилност и прилагодљивост. Ови поремећаји могу унети значајан раздор у живот те особе и обично задају велике патње како тој особи тако и другима.

Поремећаји личности почињу у детињству и настављају се у зрелим годинама.

Није јасно установљено колика је заступљеност поремећаја личности али она варира зависно од врсте поремећаја. Гранични поремећај личности појављује се код отприлике једне од 100 особа.

Иако је тешко променити нечију личност, ако се третман и подршка пруже у раним фазама, онда особе са поремећајем личности могу да воде целовит и продуктиван живот.

Које су најважније врсте поремећаја личности?

Постоји широк спектар поремећаја личности. Сви се одликују *општеприсутним* карактеристичним понашањем које, заједно са начином на који та особа размишља, постаје очевидно у свим областима њеног живота.

Постоје три групе поремећаја личности: неубичајени или ексцентрични поремећаји; драматични, емотивни или настрани поремећаји и поремећаји типа анксиозности или страха. Специфични поремећаји су:

Параноидни поремећај личности (Paranoid personality disorder) се одликује општеприсутним неповерењем и сумњичавошћу у друге тако да се њихови мотиви тумаче као злонамерни.

Шизоидни поремећај личности (Schizoid personality disorder) се одликује општеприсутним издвајањем из друштвених кругова и ограниченим распоном у ком се испољавају емоције при опхођењу с другима.

Шизотипни поремећај личности

(Schizotypal personality disorder) се одликује општеприсутном неспособношћу особе да се укључи у друштвене и међуљудске релације што се изражава у облику јаког осећања неугодности и умањене

способности за остваривање блиских веза. Такође га карактерише поремећај у размишљању и опажању као и ексцентрично понашање.

Антисоцијални поремећај личности (Antisocial personality disorder) се одликује општеприсутним непоштовањем или нарушавањем права других лица.

Театрални поремећај личности (Histrionic personality disorder) се одликује општеприсутним претераним изражавањем осећања и скретањем пажње на себе.

Нарцисоидни поремећај личности (Narcissistic personality disorder) се одликује општеприсутним грандиозним понашањем (било да се ради о фантазији или стварном понашању), потребом да им се не-ко диви и недостатком саосећања за друге.

Избегавање као поремећај личности (Avoidant personality disorder) се одликује општеприсутним сустезањем у друштву, особа мисли да је недорасла другима и преосетљива је на негативне оцене других.

Зависнички поремећај личности (Dependent personality disorder) се одликује општеприсутним претераном потребом да се неко брине за ту особу што доводи до њеног везивања за друге, покорног понашања као и страха од одвајања.

Опсесивни компулзивни поремећај личности (Obsessive-compulsive personality disorder) се одликује општеприсутном преокупираношћу редом, перфекцијом, менталном контролом и контролом међуљудских односа а све на рачун флексибилности, отворености и ефикасности.

Гранични поремећај личности (Borderline personality disorder) се одликује општеприсутном нестабилношћу у међуљудским односима, у начину како особа доживљава себе, у расположењу као и у способности да контролише нагоне.

Врло је важно правилно разумети гранични поремећај личности јер исти може бити погрешно дијагностикован као друго душевно обољење а нарочито као поремећај расположења.

Особа са граничним поремећајем личности вероватно ће имати следеће симптоме:

- велике промене у расположењу
- неумесне љутње или им је тешко да се контролишу када су љути
- хронични осећај празнине
- самоубилачке реакције, покрете и претње који се понављају или су склони самоповређивању
- пренагљене реакције у циљу

самоуништавања

- нестабилне везе
- увек нестабилна слика о себи и како доживљавају сами себе
- страх да не буду остављене
- параноидне фазе и губитак осећаја за стварност.

Душевно здравље и пратећи проблеми

Обично се поремећаји личности јављају упоредо са другим душевним болестима. За додатне информације на тему душевног здравља, прочитајте брошуру 'Шта је душевна болест?' као и друге брошуре из ове серије.

Употреба штетних алкохола као и других дрога често прати поремећаје личности, посебно гранични поремећај личности. Овим третман постаје још сложенији јер је врло важно ефикасно контролисати употребу алкохола и дрога.

Шта узрокује поремећаје личности?

Поремећаји личности се појављују у детињству али се размишљања и понашање све више укоренјују у зрелим годинама.

Неки поремећаји личности су чешћи код мушкараца (нпр. асоцијални

поремећај личности) док су други чешћи код жена (нпр. гранични поремећај личности).

Многи људи који пате од поремећаја личности се обрате за помоћ тек након много година патње, а неки то никад не учине. Из ових разлога су и наша сазнања о узроцима и развоју ових поремећаја непотпуна.

Показало се да су различити узроци одговорни за различите врсте поремећаја личности. Ипак, као што је случај код већине душевних болести, произилази да су узроци заправо комплексна комбинација генетских, биохемијских, индивидуалних, породичних и спољашњих фактора

Шта узрокује гранични поремећај личности?

Јасно је утврђено да је склоност ка граничном поремећају личности нешто што се провлачи у породици, слично склоности ка другим болестима као што су шећерна и срчана болест.

Постоје извесни докази да гранични поремећај личности може да се доведе у везу са поремећајем хемијске равнотеже у мозгу.

Сматра се да су злостављање и запостављање у детињству, одвајање деце од оних који се брину за њих или од њихових вољених, а

посебно стално и озбиљно злостављање, најзначајнији фактори који доприносе појави поремећаја.

Жене су више склоне граничном поремећају личности него мушкарци.

Које врсте третмана постоје?

Начини лечења поремећаја личности се све више усавршавају. Врста третмана зависи од врсте поремећаја личности.

Многи поремећаји личности су повезани са другим душевним болестима, иако је начин на који се особа са поремећајем личности понаша обично трајнијег, хроничног карактера. На пример, опсесивно компулзивни поремећај личности је повезан са опсесивно компулзивним поремећајем, шизоидни поремећај личности је повезан са шизофренијом док је антисоцијални поремећај личности повезан са друштвеном фобијом. Зато се некад могу применити сличне врсте третмана.

Психотерапија је главна врста третмана за гранични поремећај личности. Дијалектичка терапија за понашање је облик когнитивне терапије за понашање који је усмерен на нестабилно расположење и наглот.

Овом терапијом особе се уче како да владају својим осећањима и како наново да науче како да реагују на људе и ситуације.

Важан циљ овог третмана код људи са граничним поремећајем личности је да остваре контролу над својим склоностима ка самоубиству и самоповређивању. Дијалектичка терапија за понашање показала се ефикасном у спречавању самоубилачких намера.

Док се наша сазнања о ефикасном третману за поремећаје личности и даље шире, јасно је да што се пре особа обрати за третман то ће исти бити ефикаснији.

Често се породица и пријатељи особе која пати од поремећаја личности осећају збуњени и огорчени. Подршка, образовање као и боље разумевање у заједници играју важну улогу у третману.

Где се обратити за помоћ

- лекару опште праксе
- здравственом центру у заједници
- здравственом центру за душевно здравље у заједници.

За информације о службама потражите бројеве у месном телефонском именику под 'Помоћ у заједници и социјалне службе' (Community Help and Welfare Services) и под дежурним службама које раде 24 сата.

Ако вам је потребан тумач позовите ТИС (TIS) на 13 14 50.

За хитне саветодавне услуге, позовите дежурну линију 'Lifeline' на 13 11 14. 'Lifeline' вас такође може повезати са другим службама и пружити вам додатне информације и помоћ.

За више информација посетите:

www.mmha.org.au

www.mifa.org.au

www.sane.org

О овој брошури

Ова брошура је део серије на тему душевне болести коју је финансира-ла аустралска влада а у склопу државне стратегије за душевно здравље (National Mental Health Strategy).

Остале брошуре из ове серије:

- Шта је душевна болест?
- Шта је анксиозни поремећај?
- Шта је манијакална депресија?
- Шта је депресивни поремећај?
- Шта је поремећај исхране?
- Шта је шизофренија?

Ове брошуре можете добити бесплатно ако се обратите Одељењу за душевно здравље при Министартсву за здравље и стара лица аустралске владе на ову адресу:

GPO Box 9848
CANBERRA ACT 2601
телефон 1800 066 247
факс 1800 634 400
www.health.gov.au/mentalhealth

За брошуре на другим језицима позовите Мултикултурно душевно здравље Аустралије (Multicultural Mental Health Australia) на (02) 9840 3333.
www.mmha.org.au

Insert your local details here

